

4. Єфімов О. Оренда державного і комунального майна: версія 2020 року. Юридичний інтернет ресурс «Протокол». URL: https://protocol.ua/ru/orenda_dergavnogo_i_komunalnogo_mayna_versiya_2020_roku/ (дата звернення: 18.04.2020).

5. Про затвердження Порядку передачі в оренду державного та комунального майна: Постанова Кабінету Міністрів України. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?id=fd77beff-bb06-4eb1-b303-d6fb02a56e04> (дата звернення: 18.04.2020).

6. Правдюк В., Зуєвич Л. Оренда / суборенда нерухомості, бізнес центри, торгові, офісні центри, квартири, промисловість та інше. Діловий клуб. URL: <https://dku.in.ua/R> (дата звернення: 18.04.2020).

Кочмар С.

студентка IV курсу

юридичного факультету

Тернопільського національного

економічного університету

Науковий керівник: к.ю.н., доц. кафедри

конституційного, адміністративного

та фінансового права ТНЕУ

Вербіцька М.В.

ДО ПИТАННЯ ПРО ВІДВІД СУДДІ ЗА НОВИМИ ПРАВИЛАМИ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Одним із основних завдань на сучасному історичному етапі розвитку України є побудова незалежного та справедливого правосуддя, без чого неможливим є утвердження правової та демократичної держави, проведення будь-яких правових, економічних та соціальних реформ. Головним завданням судово-правової реформи є реалізація демократичних ідей та концепцій правосуддя, вироблених світовою практикою і наукою. А тому особливого значення в умовах сьогодення набуває розробка концептуальних основ сучасного стану судової системи України та напрямів її розвитку.

Ознакою правової держави є існування у правовій системі держави та ефективного забезпечення принципу незалежності судової влади. Виключно у незалежній судовій системі кожен громадянин зможе реалізувати свої права та захистити свої інтереси. Створення демократичної, соціальної та правової держави неможливе без незалежної судової влади. Принцип верховенства права не діятиме, якщо суддя буде упередженим.

Дослідженням даного питання займалися чимало науковців, зокрема серед них варто згадати таких як: І. Бутирська, Н. Кучерук, Ю. Стеценко, О. Черненко та багато інших.

Метою роботи є дослідження особливостей відводу судді в господарському процесі (за новими змінами).

Нова редакція ГПК України передбачає дещо змінений порядок розгляду заяв про відвід судді. Питання про відвід судді вирішує суд, який розглядає справу. Суд задовольняє відвід, якщо доходить висновку про його обґрунтованість. Якщо суд доходить висновку про необґрунтованість заявленого відводу, то він вирішує питання про зупинення провадження у справі. У цьому випадку вирішення питання про відвід здійснюється суддею, який не входить до складу суду, що розглядає справу, та визначається в порядку, встановленому ч. 1 ст. 32 цього Кодексу.

Як правило, з метою усунення питань про (не)упередженість, суддя нечасто самостійно задовольняє заяви про відвід.

Відповідно до попередньої редакції ГПК України, суддя зупиняв провадження у справі та передавав заяву про відвід на розгляд колег, які також дуже рідко задовольняли відповідні заяви[4].

Як наслідок, сторона, яка заявила відвід, не отримувала бажаного результату, а процес розгляду справи затягувався. При цьому зацікавлена сторона і до сьогодні не позбавлена права заявити новий відвід тому ж самому судді з інших підстав.

Тому законодавець скасував правило про зупинення провадження у випадку передачі заяви про відвід на розгляд іншому судді саме з метою усунути можливість для зловживання сторонами їхніми процесуальними правами у даному аспекті.

Відповідно до ст. 20 ГПК України суддя не може брати участь у розгляді справи і підлягає відводу (самовідводу), якщо він є родичем осіб, які беруть участь у судовому процесі, або буде встановлено інші обставини, що викликають сумнів у його неупередженості. Суддя, який брав участь у розгляді справи, не може брати участі в новому розгляді справи у разі скасування рішення, ухвали, прийнятої за його участі. За наявності зазначених підстав суддя повинен заявити самовідвід. З цих же підстав відвід судді можуть заявити сторони та прокурор, який бере участь у судовому процесі. Відвід повинен бути мотивованим, заявляється у письмовій формі до початку вирішення спору. Заявляти відвід після цього можна лише у разі, якщо про підставу відводу сторона чи прокурор дізналися після початку розгляду справи по суті [1].

Відвід - це процесуальний інститут, що містить умови, за яких особа не може брати участь у конкретній справі. Відвід судді у господарському процесі як правова категорія - це висловлене в письмовій формі недовіра судді господарського суду на підставі особистих переконань та поведінки конкретного судді у конкретній справі внаслідок виявлення будь-якої особистої прихильності чи упередженості, заявлена учасником розгляду конкретної справи [3, с. 107-116].

Право на подання заяви про відвід судді є однією з гарантій законності здійснення правосуддя і об'єктивності та неупередженості розгляду справи, оскільки статтею 6 Конвенції про захист прав і основних свобод людини закріплено основні процесуальні гарантії, якими може скористатися особа при розгляді її позову в національному суді і до яких належить розгляд справи незалежним і безстороннім судом, встановленим законом [5, с. 89-93].

Підстави для відводу (самовідводу) судді визначені в ст. 35 ГПК України.

Відповідно до ч. 1-4 даної статті суддя не може розглядати справу і підлягає відводу (самовідводу), якщо:

1) він є членом сім'ї або близьким родичем (чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, брат, сестра, дід, баба, внук, внучка, усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, член сім'ї або близький родич цих осіб) сторони або інших учасників судового процесу, або осіб, які надавали стороні і або іншим учасникам справи правничу допомогу у цій справі, або іншого судді, який входить до складу суду, що розглядає чи розглядав справу;

2) він брав участь у справі як свідок, експерт, спеціаліст, перекладач, представник, адвокат, секретар судового засідання, або надавав стороні чи іншим учасникам справи правничу допомогу в цій чи іншій справі;

3) він прямо чи побічно заінтересований у результаті розгляду справи;

4) було порушено порядок визначення судді для розгляду справи;

5) є інші обставини, які викликають сумнів у неупередженості або об'єктивності судді.

Суддя підлягає відводу (самовідводу) також за наявності обставин, встановлених статтею 36 цього ГПК України, якою встановлено недопустимість повторної участі судді у розгляді справи. До складу суду не можуть входити особи, які є членами сім'ї, родичами між собою чи родичами подружжя. Незгода сторони з процесуальними рішеннями судді, рішення або окрема думка судді в інших справах, висловлена публічно думка судді щодо того чи іншого юридичного питання не може бути підставою для відводу.

Право подання заяв та клопотань учасниками справи встановлено ст. 42 ГПК України.

Частиною 3 ст. 38 ГПК України встановлено, що відвід повинен бути вмотивованим і заявленим протягом десяти днів з дня отримання учасником справи ухвали про відкриття провадження у справі, але не пізніше початку підготовчого засідання або першого судового

засідання, якщо справа розглядається в порядку спрощеного позовного провадження. Самовідвід може бути заявлений не пізніше початку підготовчого засідання або першого судового засідання, якщо справа розглядається в порядку спрощеного позовного провадження [2].

Отже, право на відвід є засобом реалізації права на захист прав та інтересів осіб, які беруть участь у справі, а право на самовідвід враховує й етичну складову, яка полягає в неможливості виконувати належним чином свої процесуальні обов'язки через причини етичного характеру.

Досліджуючи прогалини механізму відводів і самовідводів, доречно зауважити, що вдосконалення такого механізму створюватиме додаткову гарантію захисту прав учасників господарського процесу, оскільки, по-перше, запобігатиме можливостям зловживань при розгляді господарських справ, по-друге, забезпечуватиме належний рівень захисту прав та законних інтересів учасників господарського процесу, неупередженість судді та судового експерта, а також передбачуваність результатів розгляду господарської справи, виходячи з належних та достовірних доказів у справі.

Список використаних джерел

1. Господарський кодекс України // Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
2. Бутирська І. А. Відвід (самовідвід) судді у господарському судочинстві / І. А. Бутирська // Право України. 2018. № 7. С. 58-70
3. Кучерук Н. С. Відвід судді у господарському процесі: окремі питання теорії та практики / Н. С. Кучерук // Слово Національної школи суддів України. 2016. № 2. С. 107-116.
4. Про стан забезпечення незалежності суддів в Україні // URL: https://www.pravo.org.ua/img/books/files/1561096843shadow%20report_judges2018_web.pdf
5. Стеценко Ю. Відвід судді як складова судового процесу // Юридична газета. URL: <https://jur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/vidvid-suddi-yak-skladova-sudovogo-procesu.html>
6. Черненко О. А. Відвід судді в господарському процесі / О. А. Черненко // Приватне право і підприємництво. 2015. Вип. 14. С. 89-93.

Котис В.

студентка II курсу

юридичного факультету

*Тернопільського національного
економічного університету*

Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри

міжнародного права та міграційної політики ТНЕУ

Марценко Н.

ВОЛЯ ТА ВОЛЕВІЯВЛЕННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Будучи учасником цивільних правовідносин, фізична особа виражає особисту волю через її зовнішній вираз – волевиявлення. Саме воля та волевиявлення є одною із визначальних засад під час здійснення будь-яких цивільно-правових дій. Ще у римському праві особлива увага приділялася волі та волевиявленню, які вважалися обов'язковими складовими правочинів і підкреслювали їх вольовий характер. Більше того, ряд вчених (такі науковці як Муха В.Ю., Перова О.В., Жеков В.І., Пугінський Б.І., Поставський О.В.) у своїх працях розкривали поняття договору та правочину саме через призму понять волі та волевиявлення.

Феномен волі, її формування та виявлення ззовні є надзвичайно значущим та багатограним, особливо в умовах стрімкого науково-технічного прогресу, коли вираження волі відбувається за допомогою інформаційних технологій. Тому дані питання заслуговують особливої уваги та постійного доктринального оновлення.